

Objektna metodologija

Principi OOM

Klase i objekti

Metod konstruktor

Ključna reč this

Definicija klase – primeri

Objektna metodologija

- Svaki informacijski sistem je slika nekog realnog sistema
 - programi su modeli za rešavanje konkretnih problema iz realnog sveta
- Realni svet se sastoji od objekata koji međusobno komuniciraju (razmenjuju informacije)
- Objektno orijentisana metodologija (OOM) zasniva se na međusobnoj komunikaciji objekata koji su definisani po šablonima koje nazivamo KLASE
- Objektno orijentisano programiranje (OOP) podrazumeva upotrebu objektno orijentisane metodologije

2

Principi OOP-a

Enkapsulacija

- U klasi su 'učaurene' njene promenljive (atributi) zajedno sa metodama (funkcijama).

Skrivanje informacija

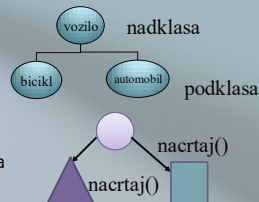
- Objekti klase **skrivaju** svoje **promenljive i metode**.

Nasleđivanje

- Podklasa nasleđuje sve promenljive i metode svoje nadklase.

Polimorfizam

- Primena istih funkcija na različitim tipovima podataka

3

Nasleđivanje (inheritance)

- Predstavlja odnos dve klase u kome:

- podklasa **nasleđuje sve atribute i funkcije** osnovne klase i
- podklasa definiše još i **svoje specifične atribute i funkcije**

Primer:

Neka postoje klase *Osoba* i *Student*

Klasa *Osoba*, sa atributima:

matični broj, pol, datum rođenja, adresa

Klasa *Student*, sa atributima:

broj indeksa, semestar, prosečna ocena

4

Nasleđivanje (inheritance)

Ako klasa `Student` nasleđuje klasu `Osoba`, tada:

1. klasa `Student` nasleđuje atribute klase `Osoba`:
matični broj, pol, datum rođenja, adresa
2. klasa `Student` definiše i svoje specifične atribute:
broj indeksa, semestar, prosečna ocena
3. Podklasa `Student`, pored funkcija (metoda) definisanih u klasi `Osoba`, ima definisane i dodatne funkcije (metode) za pristup i promenu atributa podklase `Student`

5

Nasleđivanje (inheritance)

- Neophodni minimum potreban da se jedan programski jezik svrsta u objektno orijentisane programske jezike jeste da podržava:
 - koncept klase
 - koncept objekta i
 - koncept nasleđivanja
- U teoriji postoji:
 - jednostruko nasleđivanje
(moguć samo jedan roditelj za jednu klasu) i
 - višestruko nasleđivanje
(moguće više roditelja jedne klase)
- Programski jezik `Java` podržava isključivo jednostruko nasleđivanje

6

Polimorfizam

- Karakteristika objektno-orijentisanih programskih jezika da se u okviru klase mogu definisati različite funkcije sa istim nazivom i listom argumenata.
- Tek u vreme izvršenja programa određuje se koja će konkretno funkcija biti pozvana, u zavisnosti od tipa objekta nad kojim je pozvana.
- Polimorfizam i nasleđivanje omogućavaju da se razvije hijerarhija klase (biblioteka) koje se mogu upotrebiti u razvoju različitih aplikacija.
 - Ovo su ključne osobine OOM i OO programskih jezika koje omogućavaju višestruko korišćenje već napisanog koda ('reusability')

7

Definicija klase

- Definicija klase sadrži:
 - deklaraciju promenljivih (atributa, obeležja)
 - definiciju metoda (funkcija)
 - main metod
(samo opciono, ako je klasa aplikacija tj. ako je klasa izvršna klasa)
- Klase koje nisu aplikacije nemaju main metod.

8

Java aplikacija – osnovna šema

```
class PrimerApl {
    // deklaracija promenljivih
    // definicije metoda
    zaglavlje metoda1 {
        // telo metoda1
    }
    ....
    public static void main (String [ ] args) { // izvršni deo

        // telo main metoda

    } // end main
} // end class
```

Zaglavlje metoda

- Ima sledeću formu

[static] [specPristupa] povratniTip imeMetoda
(lista argumenata)

- static – samo za metode klase
- specPristupa – *public, protected, private*
- povratniTip – *void* ili bilo koji tip podatka
- lista argumenata –
tipArg1 imeArg1, tipArg2 imeArg2, ...

Primer – zaglavlje metoda

- `public void listanje ();`
 - metod *listanje* je bez argumenata
- `static int racun (int s1, int s2, int bod);`
- `protected void promeniSmer (String a);`
- `static float prosek (int [] niz, int n);`

11

Metod konstruktor

- je posebna vrsta metoda koji služi za kreiranje objekata klase
- Poziva se uvek u kombinaciji sa operatorom *new*
- Metod konstruktor se lako prepoznaje u definiciji klase po tome što:
 - ima isto ime kao klasa
 - nema povratni tip kao ostali metodi

12

Metod konstruktor

Šta se dešava kada se pozove metod konstruktor?

- daje se ime objektu
- deklarise se tip objekta (to je klasa kojoj objekat pripada)
- rezervise se mesto u memoriji za strukturu definisanu šablonom klase
- inicijalizuje se objekat – promenljive objekta dobijaju početne vrednosti (default ili zadate) ¹³

Metod konstruktor

- Ako u definiciji klase nema konstruktora, za kreiranje objekata u svakoj klasi postoji default ili implicitni konstruktor
- Implicitni konstruktor svake klase ima:
 - praznu listu argumenata i
 - prazno telo metoda


```
imeKlase() { }
```
- U klasi može biti više različitih metoda konstruktora (*overload konstruktor*), ali se onda mora razlikovati njihova lista argumenata ¹⁴

Primer - definicija klase Voce

Definisati klasu *Voce* koja je opisana sa:

- dva celobrojna atributa
 - *grami* i
 - *kalorijePoGramu*,
- tri metoda:
 - dva metoda konstruktora i
 - metodom *ukupnoKalorija()* koji izračunava ukupne kalorije kao proizvod težine (u gramima) i kalorija po gramu.

Primer - definicija klase Voce

- Definisati klasu *Voce* sa dva celobrojna atributa *grami* i *kalorijePoGramu* i metodom konstruktorom koji inicijalizuje oba atributa zadatim vrednostima, kao i metodom za računanje ukupnih kalorija.

```
class Voce {
    int grami;           // težina u gramima
    int kalorijePoGramu;
    Voce () {}          // default konstruktor
    Voce (int a, int b){ // metod konstruktor
        grami = a;
        kalorijePoGramu = b;
    }
    int ukupnoKalorija() {
        return (grami* kalorijePoGramu);
    }
}
```

Kreiranje objekta (instance) klase

- Za kreiranje objekata (instanci) klase koriste se operator `new` i **metod konstruktor**

Primer: kreiranje 2 objekta (2 instance) klase `Voce` koje smo nazvali `sljiva` i `kruska`

```
Voce sljiva = new Voce();
// nakon kreiranja objekta sljiva atributi će imati
// default vrednosti u memoriji: 0 i 0.
```

```
Voce kruska = new Voce(50,10);
// objekat kruska biće inicijalizovan,
// tj. atributi će dobiti vrednosti 50 i 10.
```

17

Kreiranje objekata (instanci) klase

- Deo programskog koda klase `Voce`:
`Voce sljiva = new Voce();`

pokreće metod konstruktor `Voce()`.

Tom prilikom se:

- kreira objekat sa imenom `sljiva`
- rezerviše mesto u memoriji koje ima strukturu klase `Voce`
- Konstruktor sa argumentima `Voce (50,10)` inicijalizuje objekat `kruska` (postavlja vrednosti promenljivih instance kreiranog objekta na 50 i 10)

18

Višestruki konstruktori - overload konstruktori

- U Javi je moguće definisati više konstruktora sa različitim listama argumenata u jednoj klasi:

Npr.

```
Voce(),
Voce(int a),
Voce(int a, int b) ...
```

- Na taj način je omogućeno kreiranje objekata na različite načine vezano za inicijalizaciju njihovih promenljivih
- Ovakvi višestruki konstruktor metodi se zovu **overload konstruktori**

19

Pristup promenljivama instance (referenciranje, obraćanje)

- Pristup primenljivoj instance vrši se navođenjem njenog objekta

```
imeObjekta.imePromenljive
```

- Tačka (**dot operator**) je upravljački simbol koji služi za pristup (**obraćanje**) promenljivama i metodama instance date klase
- Promenljiva instance konkretnog objekta ponaša se isto kao i svaka promenljiva u Javi, dakle, prema svom tipu može biti:
 - u sastavu odgovarajućeg izraza;
 - argument metoda za štampu i sl.

20

Pristup promenljivama instance - primer

```
// referenciranje na promenljive objekta sljiva i kruska
....
int ukupno = sljiva.grami + kruska.grami;
....
if (sljiva.kalorijePoGramu > kruska.kalorijePoGramu)
    System.out.print("Šljiva je kaloričnije voće")
else {
    if (sljiva.kalorijePoGramu < kruska.kalorijePoGramu)
        System.out.print("Kruška je kaloričnije voće")
    else
        System.out.print("Kruška i šljiva su jednako kalorične");
}
```

21

Pristup metodama instance (referenciranje, obraćanje)

- Tačka (dot operator) je upravljački simbol koji služi za pristup i pokretanje metoda instance date klase

- Poziv metoda instance

```
imeObjekta.imeMetoda( )
```

- Primer:

```
/* pokretanje metoda ukupneKalorije() klase Voce na
objektu sljiva */
....
int kalorije;
kalorije = sljiva.ukupneKalorije( );
```

22

Primer - definicija klase Tacka

Definisati klasu `Tacka` opisanu sa:

- dve realne promenljive (koordinate tačke u ravni),
- metodom konstruktorom koji inicijalizuje obe koordinate tačke,
- metodom za translaciju tačke u ravni za zadate vrednosti
- metodom za prikaz pozicije konkretne tačke u ravni

23

Primer - definicija klase Tacka

```
class Tacka{
    float x,y;

    Tacka(float a, float b){ // metod konstruktor
        x = a;
        y = b;
    }

    void transliraj(float promenaX, float promenaY){
        x = x + promenaX;
        y = y + promenaY;
    }

    String prikaz(){
        return
            "Tacka sa koordinatama (" + x + ", " + y + ")";
    }
}
```

24

Primer – kreiranje objekta (instance) klase, poziv metoda instance, obraćanje promenljivoj instance

```
class TackaDemo{
    public static void main (String[] args){
        Tacka a = new Tacka(1,3);
        // kreiranje objekta (instance) a
        System.out.println(a.prikaz());

        a.transliraj(1,2); // poziv metoda
        System.out.println(a.prikaz());

        a.x = 0; // obraćanje promenljivima
        a.y = 0; // x i y objekta a

        System.out.println(a.prikaz());
    }
}
```

25

Promenljive instance i promenljive klase

- Promenljive u Javi se dele na:
 - promenljive instance,
 - promenljive klase i
 - lokalne promenljive
- **Promenljiva instance je vezana za konkretni objekat**
 - Vrednosti promenljive instance su dostupne samo kad se zna konkretni objekat na koji se odnose
- **Promenljive klase imaju istu vrednost za sve objekte** jedne klase
- **Promenljive klase** se deklarišu pomoću rezervisane reči **static**

26

Promenljive instance i promenljive klase

Primer:

```
class Student {
    static int ukupanBrojStudenata; // promenljiva klase
    String brojIndeksa; // promenljiva instance
    String imePrezime; // promenljiva instance
    .....
    static int brojAnje( int noviUpisani) {
        int ukupno = ukupanBrojStudenata + noviUpisani;
        return ukupno; // ukupno je lokalna promenljiva
    }
}
```

27

Rezime: Klase i objekti Promenljive i metode

- Klase su šabloni za kreiranje objekata (instanci klase, primeraka klase)
- U odnosu na vidljivost u klasi razlikuju se:
 - Promenljive:
 - Promenljive instance
 - Promenljive klase (statičke promenljive)
 - Lokalne promenljive
 - Metode:
 - Metode instance
 - Metode klase (statički metodi)

28

Tipovi promenljivih u Javi

1. Promenljive instance
 - vezane za pojedinačni objekat
2. Promenljive klase (*static*)
 - imaju jednu zajedničku vrednost za celu klasu
 - promenljive klase i instance imaju default početne vrednosti
(numeričke – 0, logičke – *false*, znakovne – '\0', objekti – *null*)
3. Lokalne promenljive
 - oblast važenja samo u okviru bloka u kome su deklarisanе
 - lokalne promenljive se moraju inicijalizovati!

Tipovi metoda u Javi

1. Metodi instance
 - vezani za pojedinačni objekat
 - pozivaju se isključivo preko konkretnog objekta koji određuje konkretnu adresu u memoriji
2. Metodi klase (*static*)
 - zajednički su za celu klasu
 - metodi klase ne zahtevaju kreiranje objekta za koji će biti pozvani
 - Pozivaju se:
 - preko imena klase, iz neke druge klase ili
 - samo svojim imenom, iz klase u kojoj su definisani

Tipovi metoda u Javi

1. Metodi instance – poziv iz neke klase
ako u klasi *Klasa1* postoji objekat *a*
Klasa1 a;
i ako u klasi *Klasa1* postoji metod instance
promeni (int x, int y);
tada se on poziva na izvršenje
na objektu *a* instrukcijom npr.
a.promeni(2,5); // poziv metoda instance

Tipovi metoda u Javi

1. Metodi klase (*static*) – pozivi

```
class Klasa2 {
    static metod ukupnoStudenata ( ) { ...}
```

 1. poziv iz klase u kojoj su definisani - samo svojim imenom
ukupnoStudenata();
 2. poziv iz neke druge klase preko imena svoje klase
Klasa2. ukupnoStudenata();

Ključna reč `this`

- vraća referencu na objekat za koji je metod pozvan
- ukazuje na aktuelni objekat koji nije poznat u trenutku definicije metoda, već tek u fazi izvođenja
- koristi se **samo unutar metoda**

`this.imePromenljive`

33

Ključna reč `this`

Primer:

```
class Radnik {
    String ime, prezime;
    float plata;

    public Radnik(String ime, String prezime,
                  float plata) {
        this.ime = ime;
        this.prezime = prezime;
        this.plata = plata;
    }
}
```

.....

`this.ime` - promenljiva instance `ime` datog objekta
`String ime` - argument metoda, lokalna promenljiva

34

Ključna reč `this`

- Isto značenje ima sledeći kod:

```
public Radnik(String a, String b, float x) {
    ime = a;
    prezime = b;
    plata = x;
}
```

`ime, prezime, plata` - promenljive instance datog objekta

`a, b, x` - argumenti metoda, lokalne promenljive

35

Primer - definicija klase Radnik

Definisati klasu Radnik opisanu sa:

- dve tekst promenljive (`ime`, `prezime`), jednom realnom promenljivom (`plata`)
- metodom konstruktorom koji inicijalizuje sve promenljive,
- metodom za povećanje plate za zadati procenat
- metodom za prikaz svih promenljivih konkretnog radnika
- metodom za anuliranje svih promenljivih konkretnog radnika

36

Primer - definicija klase Radnik

```

public class Radnik { ← deklaracija klase
    String ime, prezime; ← definicije promenljivih
    float plata; ← definicije metoda
    public Radnik(String ime, String prezime, float plata) { ← metod konstruktor
        this.ime = ime;
        this.prezime = prezime;
        this.plata = plata;
    }
    public void povecajPlatu(float procenat){ ← metod 1
        plata = plata * (1 + procenat/100);
    }
    public void stampaJ() { ← metod 2
        System.out.println("Ime radnika: " + ime);
        System.out.println("Prezime radnika: " + prezime);
        System.out.println("plata radnika: " + plata);
    }
    public void anuliraj() { ← metod 3
        ime = null;
        prezime = null;
        plata = 0;
    }
}

```

37

Primer – Upotreba klase Radnik u okviru Java aplikacije Glavna

```

public class Glavna {
    public static void main(String[] args) {
        String ime = "Petar";
        String prezime = "Petrovic";
        float plata = 50000;

        // kreiranje objekta klase Radnik
        Radnik noviRadnik =
            new Radnik(ime, prezime, plata);
        // pozivi metoda na izvršenje
        noviRadnik.stampaJ();
        noviRadnik.povecajPlatu(10);
        noviRadnik.stampaJ();
        noviRadnik.anuliraj();
        noviRadnik.stampaJ();
    }
}

```

38